

Делфините – морските ангели

Най-интелигентните морски бозайници подаряват на любимите си букетче от водорасли и издават множество звукови сигнали, с които общуват помежду си. Тяхната загадъчна усмивка и алтруизъм от хилядолетия привличат хората. Древните гърци почитали делфините като богове и издигали олтари в тяхна чест. Маорските племена в Южния Пасифик ги провъзгласили за пратеници на небето. В древен Рим се разказвали легенди за деца, които яздели делфини. Ранните християни вярвали, че като отличен плувец делфинът можел да пренася душите на мъртвите в отвъдния свят.

Делфините (Delphinidae) са семейство топлокръвни бозайници, принадлежащи към разред китоподобни и подразред зъбати китове (Denticete). Името им произхожда от гръцкото δελφίς, значещо „с утроба“. Приема се, че са се развили преди 10 милиона години, през периода на Миоцена. Познати са 36 вида – океански, речни делфини, 6 вида морски свине. Делфините имат тяло с вретеновидна форма, приспособено за скоростно плуване. Мозъкът им има силно нагъната кора, издаваща тяхната интелигентност. Оцветяването им варира от сиво до черно, но има и чисто бели делфини. Различните видове са с различен контраст на линиите и петната. Размерът на тялото на обикновения делфин варира от 164 до 201 см, а телесната маса е около 200 кг. Делфините са хищници, които се хранят главно с малки риби и сепии. Скумрия, аншоа, хамсия, кефал са главната им плячка в Черно море. На ден изяждат до 30 кг. риба. Една от най-интересните гледки е как делфините пленяват пасажа риби. Всички животни се нареждат в кръг, заобикалят пасажа и го притискат. В кръга пускат малките делфинчета, а телата

на големите образуват непреодолима преграда. Рибата се събира на кълбо и делфините се нахвърлят върху нея.

СЕТИВА

Повечето делфини имат остро зрение, а техният слух превъзхожда човешкия. Чуването се използва също и за ехолокация (система от акустични сигнали, чрез която те се ориентират). Така че освен чрез зрението си делфините могат да локализируют обектите и посредством ехо. Те излъчват и обработват до 700 щракащи звука в секунда, за да уловят размера и местоположението на обекти, намиращи се на стотици метри. Тактилното възприятие при делфините е също добре развито. Делфините нямат обонятелен нерв и нямат усет за мирис, обаче имат вкус и показват предпочитания за определен вид храна. Те са далтонисти, но имат чувство за големина и обем

РАЗМНОЖАВАНЕ

Ухажването при делфините представлява сбор от нежни милувки и докосвания. Те често правят пируети, за да впечатлят избраница си. Делфини-

те подаряват на любимите си букетче водорасли. Този обичай е регистриран при изолиран кръг речни делфини, обитаващи водни басейни във Венецуела, Бразилия и Боливия. Поднасянето на предмети като част от ритуала досега е било наблюдавано само при шимпанзета. Размножителните периоди при делфините са предимно през пролетта и есента. Бременността трае цяла година. Бебетата се появяват на този свят с опашките напред, за да не се удавят, нагълтвайки се с вода. Женската ражда обикновено по едно малко с помощта на 2–3 „акушерки“. Веднага щом се роди делфинчето, майка му го избутва до повърхността на водата, за да си поеме въздух, и след това то вече може да плува заедно с нея. Какъв е полът на новороденото се разбира по формата на плавниците му. Малките делфинчета години наред са силно превързани към майките си и ги следват навсякъде.

СПОСОБНОСТИ И ПОВЕДЕНИЕ

Делфините са едни от най-интелигентните същества на Земята. През 2001 г. делфините се присъединиха към категорията на шимпанзетата, orangutanите и хората като един-

ствените същества, преминали теста с огледалото, който е приет като база за себеосъзнаване. Когато учените маркирали телата на двойка делфини на места, които те не могат да видят директно, водните млекопитаещи заставали срещу огледало и се изви-вали, за да покажат маркировката. За да издават звуци, делфините използват отвора, през който дишат, защото нямат гласни струни като човека. Американски изследователи открили, че делфините бързо усвояват от себеподобните си много сложни сигнали и ги използват при общуване. Според изследване на американски и британски учени, проведено във Флорида, делфините от вида Tursiops

са социални животни, живеещи на малки стада наброяващи дузина индивида, но се срещат и многохилядни стада. Могат да плуват със скорост до 40 км/ч. Способни са да се гмуркат до 260 м за 15 минути. Иначе рядко се задържат под вода за повече от 10 минути. Делфините трябва да бъдат в съзнание, за да дишат. Докато спят, само едното полукълбо на мозъка им е в безсъзнание, едното им око винаги е отворено и те плават на повърхността. Кожата им е уникална. Всеки 2 часа тя се сменя, като целта на тази подмяна е да позволи на бозайниците да развиват по-големи скорости с по-малко усилия. През юни 2005 г. при съвместни изследвания на австралийски, американски и канадски специалисти е доказано, че делфините могат да използват оръдия на труда, като при това предават тези свои умения от поколение на поколение. Те отчупват морски гъби и ги надяват на муцуните си, за да ги използват по време на лов. „Убедни сме, че те използват гъбите като своего рода „ръкавица“, предназначена да предпазва сетивността на муцуните им, докато търсят плячка в близост до дъното“, казва Майкъл Крютцен, служител на университета в Ню Саут Уелс, Сидни и университета в Цюрих, Швейцария. Делфините са изключително дружелюбни и добронамерени към човека. Има много

случаи, в които се притичват на помощ на давящи се или нападнати от акули хора и ги спасяват. Затова ги наричат морските ангели. Те никога не нападат човек. Обичат корабите и плуват заедно с тях, като често подскочат над повърхността на водата и изпълняват акробатични номера.

ДЕЛФИНТЕРАПИЯ

Общуването с любимите на човека морски бозайници има много добри физиологични и психологични ефекти върху човека. Делфинотерапията се прилага при неврози, депресии, различни видове травми, хипотония, фобии, тикове, при мозъчни дисфункции, функционални

нарушения на централната нервна система и др. В Русия, Турция и Германия с делфинотерапия се лекуват деца болни от аутизъм, синдром на Даун, церебрална парализа и други заболявания. Британски психиатри са доказвали научно ползата от делфинотерапията при страдащи от депресии. Установено е, че делфините могат да подпомогнат развитието на човешките умствени способности, а общуването на бременни жени с делфините се отразява благоприятно на развитието на плода. Плувайки с делфините, човек се оттърсва от стреса и се зарежда с положителни емоции и прекрасно настроение.

ДЕЛФИНИ – АКУШЕРКИ

Вече няколко десетилетия в света се практикува подводното раждане. В специални центрове в Русия, Франция, Австралия, Нова Зеландия, САЩ десетки хиляди деца се раждат по този метод. Руският учен Игор Чарковски дълго време се е занимавал с изследване на подводното раждане и е акуширал при много такива раждания. Веднъж докато Чарковски и екипът му се готвели за поредното раждане, а родилката вече стояла в Черно море на дълбочина 60 см., внезапно се появили три делфина, разбутали хората и взели всичко под свой контрол. Делфините направили нещо нагоре-надолу по тялото на жената, което приличало на сканиране. Жената възкликнала „Чувствам се невероятно!“ и родила без болки и страх. По нейни думи изпитвала удоволствие. Преживяването било наистина невероятно. Оттогава се създава нова практика – да се използват делфините като акушерки, която днес се практикува в цял свят. В момента на раждането те излъчват нещо от своите биосонари, което наистина успокоява майката.

ДЕЛФИНИТЕ В ЧЕРНО МОРЕ

Има три вида делфини, които живеят в Черно море под абсолютна защита от 1983 г. – морска свиня (Phocoena phocoena), афалина (Tursiops truncatus) и обикновен делфин (Delphinus delphis). Те се срещат най-често от края на март до края на ноември, като най-малко на брой са афалините. В Черно море обикновеният делфин може да бъде

truncatus са единствените известни животни, които използват имена, за да се разпознават помежду си в групата. Делфините

видян както в бреговите води, така и в открито море. По българското Черноморие делфини се появяват най-често около нос Калиакра. По данни на Института по рибни ресурси делфините в Черно море са намалели 20 пъти в сравнение с периода 1960–1965 г. Броят на морските бозайници тогава бил около 1,2 млн., а сега те са не повече от 60 000 – 70 000. Нарушеното екологично равновесие и браконьерството са основна причина за изчезването на делфините.

До 1965 година България е имала специална флотилия за лов на делфини, а месото им било използвало за пастърма. Тогава уловът на делфин е забранен поради намаляването на популацията им.

През 1989 г. е отчетен масов мор на делфини по българското крайбрежие. Причинител на заболяването бе паразитният червей „халоцеркус специас“, който се развива в белите им дробове и причинява бронхопневмония. През 1992 г. покрай бреговете на Украйна са изхвърлени множество делфини, заразени с „морбили“ вирус. Независимо от негативните промени през последните години делфините плуват все по-често в близост до брега. Това според специалисти от Института по рибни ресурси означава, че замърсяването по крайбрежието постепенно намалява.

ВАРНЕНСКИЯТ ДЕЛФИНАРИУМ

Варненският делфинариум се намира в северната част на Морската градина на Варна. Открит е на 11 август 1984 година и разполага с 1200 места. Размерите на басейна са 12 на 15 метра и имат дълбочина 6 метра. Водата за басейна се извлича чрез специална помпена система от Черно море на 150–160 метра

от брега и дълбочина 3–6 метра, където тя е най-чиста и се подлага на преработка преди да достигне до басейна. Двойката делфини-артисти Кимбо и Доли и доайенката Попи са уловени във водите на Карибите. По-малките Йоана и Пепи са родени в местния басейн. Последното бебе-делфинче се ражда на 27 август 2008 г. В Делфиналиума във Варна няма делфини от Черно море, защото те са защитен вид и е забранено да се използват за атракционни цели. Най-трудният номер, който са усвоили делфините във Варненския делфинариум, е салто във въздуха, а най-опасната атракция е грабване на риба от устата на треньора със скок във въздуха. На голям успех се радва и съвместна програма на животните със състезателки по синхронно плуване. Делфините и техните треньори представят уникалното Делфин-шоу, включващо множество атракции: акробатика, балансировка, музика, пеене, танци и игри с публиката. Продължителността му е 40 минути.

МОРЕТО ИЗХВЪРЛЯ МЪРТВИ ДЕЛФИНИ

От началото на тази година са регистрирани 21 случая на мъртви делфини, изхвърлени от морето – в Черноморец, в района на Първа буна във Варна, в Дуранкулак и Созопол. През миналата година са открити общо 10 умрели делфина. Най-тежка обаче е била ситуацията през 2006 г., когато мъртвите бозайници са 70–80. Делфините се оплитат в мрежите, като най-опасни за тях са тези за лов на калкан. Това е фатално, защото морските бозайници издържат под вода не повече от 3 до 8 минути, след което се давят. Решението е да се сложат на мрежите специални ултразвукови емитори, които да предупреждават бозайниците за опасността. Те обаче са скъпи и затова рибарите не ги използват.

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДЕЛФИНИТЕ В ЧЕРНО МОРЕ

Проучване за числеността и разпределението на делфините по нашето крайбрежие предстои да бъде проведено от специалисти на Института по рибни ресурси във Варна.. Той се финансира от Министерството

на околната среда и водите с 5 хил. евро. Срокът на изпълнението му е 15 месеца и в рамките на изследванията ще бъдат проучени и трите популации, разпространени в акваторията на Черно море. Това са обикновеният делфин, морската свиня и бутилконосият делфин. Учените смятат, че през последните години числеността им вече се увеличава. Организация за защита на делфините в Черно море и Средиземноморието със седалище в Монако (ACCOBAMS) предвижда мащабен проект, който обхваща страните от целия Черноморски регион. Общата му стойност е 200 хил. Евро. В международния екип ще влязат учени от България, Украйна, Румъния. Екипът ще събира данни за делфиновите популации, ще извършва аутопсии и ще събира тъканни проби. „Предвидени са аероснимки от свръхлеки летателни средства и плвателни съдове за дълбоководни спускания, казва д-р Константин Михайлов. Проучването ще изследва и патологията при морските бозайници, наблюдавана през годините. Масови епидемии, причинени от морбили вирус, са регистрирани от наши и украински учени през 1994 г. Делфините страдат също от кожни, дихателни и стомашни болести и дори от менингит и инфаркт.

Мария Захариева

В статията са използвани материали от български и чуждестранни медии

